

شرح مراثی لایعظمی	
مسدود و کار چسبیده	خالق و رازق و علی و سیر
ست وایب بمنم و درویش	از نهایت برون و شل از بیش
آن خدایی که نظم عالم کرده	علم اسماء ضعیف آدم کرده
بدست خدا و در تمام	بیز پستم بقصدای انام
آن رسولی که اصل موجود است	نام او احمد است و محمود است
ما را در روشنی زطلعت او است	شاه را سروری ز دولت او است
صد هزاران محبت و صلوات	
بر روانش که است اصل حیات	

بر روی و آل با دو بریاران	رحمت کرد کار چون باران
وصف یاران و دوستان را	کس کنش نیر سپه بجدا
خاصه شای که گنج من غمت	مخزن علم و منبع غمت
معنی ملاتی و کان و غمت	این عظم رسول بشیر خدا
در خیبر جز او کنی کشاد	
جان من جان من خدایشان	
شروع علم رسول را با بست	جسم را جان و چشم را آت
مطلق را جدت رحلت بود	رو با صحاب کرد و این فرمود

می دوم زین جهان بنده خدا	می کدامم و چه میسر شما
معصیت و عقرت تاوانید	
روی ازین بادیان مگردانید	
صد را زین مرد و تا نداری و	ران کزین مرد و مرد و خواهی
عمر را صرف درس قرآن کن	ذکر آل و دعای سلطان کن
ذو الجلال بنیض لم زیلت	بکمال عنایت ازلیت
بجیبی که بر گزیده است	محمد خاص و آفریده است
بکلام تدبیر و آیت آن	
بمعانی پنهانیت آن	
که کند و ارپا د شاه جهان	از جمیع حوادث دوران

دولت و عمر و عدلش افزون کن	جسکه دشمنان او خون کن
گرچه باشد زبان بستم نام	
خدا خود بیش ازین نمیدانم	
صفت دارالاسلم بنده او	
خاک بنده او سکن شهنا	دولت سرای شیر خدا
معبود او لیا و اقطا است	خلوت صوفیان تو است
گرچه ویرانه است پر گنج است	
آب او خوش سواش شیرین است	
سبب نظم کتاب	
بودم از جور روزگار ملول	وز غم کار و بار نامتول

خاطر از بهر غم در بند یک زمانم غم زن و فرزند

شب ازین غصه جو شدم در خوا

شیر غنیم شادق زین باب

ورقی از کلام شاه زمان وادشاهی بدست من که بخوان

چون بخواندم ز خواب برستم

از خود و حرب بود و ارم

مسخی شاه اگر چه بد حاضر
لیکن لفظم نبود بر خاطر

نسیں شہزادہ کرم

یا منتهی مثل آن سخن دردم

چون ازین کتب اتم بشاوت شد بخند و انظم این اشارت شد

۱۰۰
 ۱۰۱
 ۱۰۲
 ۱۰۳
 ۱۰۴
 ۱۰۵
 ۱۰۶
 ۱۰۷
 ۱۰۸
 ۱۰۹
 ۱۱۰
 ۱۱۱
 ۱۱۲
 ۱۱۳
 ۱۱۴
 ۱۱۵
 ۱۱۶
 ۱۱۷
 ۱۱۸
 ۱۱۹
 ۱۲۰
 ۱۲۱
 ۱۲۲
 ۱۲۳
 ۱۲۴
 ۱۲۵
 ۱۲۶
 ۱۲۷
 ۱۲۸
 ۱۲۹
 ۱۳۰
 ۱۳۱
 ۱۳۲
 ۱۳۳
 ۱۳۴
 ۱۳۵
 ۱۳۶
 ۱۳۷
 ۱۳۸
 ۱۳۹
 ۱۴۰
 ۱۴۱
 ۱۴۲
 ۱۴۳
 ۱۴۴
 ۱۴۵
 ۱۴۶
 ۱۴۷
 ۱۴۸
 ۱۴۹
 ۱۵۰
 ۱۵۱
 ۱۵۲
 ۱۵۳
 ۱۵۴
 ۱۵۵
 ۱۵۶
 ۱۵۷
 ۱۵۸
 ۱۵۹
 ۱۶۰
 ۱۶۱
 ۱۶۲
 ۱۶۳
 ۱۶۴
 ۱۶۵
 ۱۶۶
 ۱۶۷
 ۱۶۸
 ۱۶۹
 ۱۷۰
 ۱۷۱
 ۱۷۲
 ۱۷۳
 ۱۷۴
 ۱۷۵
 ۱۷۶
 ۱۷۷
 ۱۷۸
 ۱۷۹
 ۱۸۰
 ۱۸۱
 ۱۸۲
 ۱۸۳
 ۱۸۴
 ۱۸۵
 ۱۸۶
 ۱۸۷
 ۱۸۸
 ۱۸۹
 ۱۹۰
 ۱۹۱
 ۱۹۲
 ۱۹۳
 ۱۹۴
 ۱۹۵
 ۱۹۶
 ۱۹۷
 ۱۹۸
 ۱۹۹
 ۲۰۰

ایک میکریم نام نہا یکم علم درسا و

ایمان الہیہ عرفیہ یا نمائندہ الیضا کہم لہدی

تو که خسته شدی و پاشی / شایسته کمال پاشی

أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدٍ بْنِ الْحَسَنِ بْنِ عَلِيٍّ بْنِ أَبِي طَالِبٍ

۱۳۹۵/۹/۱۰

اخوان هذا الزمان حرام ليس العيوب

۵۹۹

ادب الشريعة في عصره عليه السلام

أَطْمَأَنَّ الْغَنَى فِي الشُّكْرِ قَالَ

بجای چند نفر از اهل روستا

الخبر في المسئلة لفتان ومكاييد

آنکویس کن برای بد کورا

اداء الدين من الدين وبع الرعي الدعا

کرون سیرض از گرفتاری
بازداونش ن دین دار

إِخَاءُ الشَّامِ بِمِصْرَ وَفَارَ

عشق روزگار در روزگار
باز چو شبنم زود در روزگار

فصل في شرح

نودان بیج کا عاقل ارادہ

اِظْهَارِ الْغَنِيِّ الشُّكْرَ وَقَالَ
اَلْحَسْبُكَ اَلْمَسِيءُ لَمَسْدُهُ وَمِنْ كَلَامِهِ
اَدَاءُ الَّذِيْنَ فِي الدِّيْنِ وَقَالَ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُ
اِخْفَاءُ الشَّدَائِدِ فِي الْمَرْقَةِ وَقَالَ
اَفْضَلُ النَّهْدِ اَلْخَفَاءُ وَقَالَ
اَفْضَلُ الْبَيْتِ اَلْعَفَا اَفْضَلُ اَزْوَاجِ الْبَنَاتِ

ارْتَحِلْ نَفْسِي الْيَاسَنَ

ای که پرسته در پی سودی | چون که نوب گشتی آسودی

أَذِ بِعِيَالِكَ تَنْفَعُهُمْ

ای که خدای سیال را بهر | با و ب و آ را رسد بود

بَابُ ابْنِ الْوَالِدِينَ سَلَفٌ

با پدر و مادر خویش | بگو پسین و پیش از پیش

بِرَكَّةٍ الْعَمْرِي حَسَنُ الْعَمَلِ

کار نیکو کن ای عمه زود جان | که بود از دیا و مسود آن

بَشْرُ نَفْسِكَ بِالظُّفْرِ عَدَا صَبْرٍ

شروع و پیش را به فروری | ای که در مار صبر می سوزی

بَطْنُ الْمَرْعَةِ وَقَالَ رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُ

برید داری جوی نمی بگویی | گشت و گشت در بطن

بِكَلَامٍ تَسْبِيحٍ لَكَ عَلَيْهِ السَّلَامُ

زود بر تسبیحی بر خاقان | آسودت بیای خاقان

بِعَالَمِ الدُّنْيَا بِالْآخِرَةِ تَبَخُّعٌ وَقَالَ

بر دوشین جهان بخوبی | سود کن ای پسر درین دوا

بَشَاشَةً الْوَجْدِ عَطِيَّةٌ ثَانِيَةٌ

اگرچه خوبیت بخشش دور | تازه رویت بخشش دیگر

بَلَاءُ الْإِنْسَانِ مِنَ اللَّسَانِ وَقَالَ

ای برادر بگای آدین | چون نگویند کری بود زبانی

بِكَاءِ الْمَرْءِ مِنْ خَشْيَةِ اللَّهِ قُرْعَيْنِ

بر که از ترس حق بریدار | آسودش و بر روشن از آمار

بِرَّكَ لَا يَبْطُلُ بِالْمَنَةِ قَالَ عَلَيْهِ السَّلَامُ

نیکوی کردن تو ای عاتل | چون که نیت نمی شود طبل

بَابُ الْفَنَاءِ تَدَارَكَ فِي آخِرِ الْعَمْرِ مَا فَانَكَ فِي

عالمی که دل از تو فوت شود | بجز آن کن جودت و رشاد

تَكَامُلُ الْمَرْءِ فِي الْخُلُقِ مُضْعِفٌ الْإِيمَانَ

کامی در نماز کردن مرد | است از ایمان شایسته

تَرْجُمَانُ الْإِنْدِي عَلَى الطَّعَامِ بِرَكَّةٍ تَقْدَرُ

دست بر خوردنی چون تسبیح | برکت از خدای چشم دار

بَابُ الْحَيَاءِ حَسَنُ الْخُلُقِ عَيْنَةٌ

در جهان حسن صورت از چو گو | حسن سیرت قیمت ای دود

حَدَّثَنَا الْمَرْءُ تَهْلِكُ قَالَ

مزن آنرا که خیره و بد خویش | نیز بی او گشته او

حَوْضَاتُ الطَّعَامِ خَيْرٌ مِنْ حَوْضَاتِ الْكَلَامِ

در شیرین کلام سیاه | خورانی که ترش و دشا

حُرْفَةُ الْمَرْءِ كَثْرَةُ وَكَلَامُهُ عَلَيْهِ السَّلَامُ

بگفتن شب فاک زبانی | بگفتن سخن مست کنی

حَسَنُ الْمَرْءِ عَوْنُهُ قَالَ رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُ

بر دوار از کسی ندارد دشمن | علم یاری او کند دشمن

حَرَمَ الْوَفَاءَ عَلَيَّ فَرَلَا أَصْلَهُ وَقَالَ

کوه را اصل آن گشت تمام / سیر روی و طایفه حرام

حَقَّقَ الْأَفْئَالَ مَحْقَقًا الْأَكْبَلُ وَقَالَ

تا که عشق اگر پست و لذت / سوز اولاد و بسیر مکر سوز

حُلِّيَ الرِّجَالُ الْأَدَبُ

رسادت که است طلبت / زیب مردان ز زین و راد

خَوَّفَ اللَّهُ بَجْلِ الْقَلْبِ

دل که از ترس حق جلایا / پر پست و عیال و آقا

خَيَّرَ الْأَصْحَابَ فَبَدَّلَكَ عَلَى الْخَيْرِ

ارباب را بر سر زان شایا / که ترا راه بسیر بنمایا

خَفِيَ

تو بر پست از خدا و این پست / دل از دشمنی کس مخراش

خَافَ صَفْقَةَ مَرْبِعٍ الذِّيرَ بِالْذِّنْيَا وَقَالَ

ستای بهر بیج آن است / که بر نیا بداد وین از دست

خَيْرُ الْمَالِ مَا تَفَقَّيْتُ فِي سَبِيلِ اللَّهِ وَقَالَ

سبب از خیر از آن شمار / که شود درین سبب ایثار

خَالَفَ نَفْسَكَ شَتْرَحَ وَفَرَكَ لَامَهُ

در غی تا بغض بر اجمی / چون خلافتش کنی بیاسی

خَلَّى الْقَلْبَ خَيْرٌ مِنْ فُلَاوِ الْكَيْسِ

دل خالی ز عسیر می بایه / کیم بر زرت چه کار آید

خَيْرُ النَّسَاءِ وَدُودُ وَلَدٍ وَفَرَكَ لَامَهُ

بهترین زنانست در دود / عورت مردان جز آید

حَبَسَ الدِّهَانَ دَفَنًا لِلْمَوْتِ فِي الْعَدَلِ

کار مردان با رسا بندیت / دلت یا دشت در حدیث

دَوَاءُ الشُّرْقِيِّ مُقَبَّلًا لِإِخْوَانِهِ وَقَالَ

داروی شادی دل فکین / است ویدار دوستان

دَوَاءُ الْقَلْبِ الرِّضَاءُ بِالْقَضَاءِ وَقَالَ

دل که شیشه از غم دنیا / به شود که در سپه رضا

دَاءُ النَّفْسِ الْحَرُّ وَمِنْ كُلِّ مَرِيضَةٍ عَلِيمٌ لَكُمْ

نست از مرضی شاد / بطبع روح را عذاب

كَلِمَاتُ عَقْلِ الْمَرْقُومَةِ وَدَلِيلُ أَصْلِهِ مَعْلَمُهُ

کلمات عقل که بر شمشیر / قول و عملش کل آیین

كَرَّمَ كَظْمُ الْعَيْطِ مُحَمَّدٌ عَوَّاقِبَتُ

باز شاد و پر خود خورای / از عاقبت بود محمد

كَيْسَارُ الشَّيْخِ حَجْرٌ مِنْ كُلِّ مَرِيضَةٍ عَلِيمٌ لَكُمْ

زور و عیال چون / بر سر دانا از آن

كَانَ مِنْ جَاهِلٍ تَحْمَلُ أَوْ مَرِيضَةٍ

اگر جاهل که گشتند / آفاق بود او وین کرده

كَانَ الْأَرْدَا لِقَامِ الرِّجَالِ وَقَالَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ

اگر که بود سر و صاحب / شیر مردان می شود

لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ
ذِكْرُ الْأَوْلِيَاءِ لِلْمُخْلِصِينَ

چون کن ذکر خیر در دنیا
تو آید و از دوزخ

ذِكْرُ الْفَقِيرِ عَنِ عَبْدِ اللَّهِ وَقَالَ

اگر از فقیر خواهد شد جهان
روی شود و از جاودان

ذَوَاتُ السَّلَاطِينِ مُحَرِّقَةُ الشُّقْبَتَيْنِ

هرگز از آنها خرد و کشتاید
که بر دوزخ و بهشت

ذِكْرُ الْمَلِكِ الْمَلِكِ الْمَلِكِ

هر که در دشت و دریا
در دشت و دریا

ذِكْرُ الشَّيْءِ مِنَ الْأَشْيَاءِ وَقَالَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ

هر که شوی از اینها
بیکدم و بیکدم

ذِكْرُ الْوَحْدِ كَثِيرٌ وَالْفُطْرَةُ قَلِيلٌ

ست بسیار یک گفت
کم بود که نزار طاعت کرد

ذِكْرُ الظُّلْمِ فِي طُغْيَانِهِ وَمِنْ كَلَامِهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ

شخص بی راه را به بی راهی
تو را کن که از حق آگاه

ذِكْرُ الْمَوْتِ جَلَاءُ الْقُلُوبِ

هر که در دشت و دریا
بود از یاد هر که صیقل آن

ذِكْرُ الشَّبَابِ حَسْرَةٌ

در جوانی جو را حق پیری
چون شوی پیر هر که نوری

ذِكْرُ الْمَرْءِ فِي الطَّمَعِ وَمِنْ كَلَامِهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ

در طمع زود خواهد کرد و مرد
جان من که در این سر حرف کرد

لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ
ذِكْرُ الْأَوْلِيَاءِ لِلْمُخْلِصِينَ

چون کن ذکر خیر در دنیا
تو آید و از دوزخ

ذِكْرُ الْفَقِيرِ عَنِ عَبْدِ اللَّهِ وَقَالَ

اگر از فقیر خواهد شد جهان
روی شود و از جاودان

ذَوَاتُ السَّلَاطِينِ مُحَرِّقَةُ الشُّقْبَتَيْنِ

هرگز از آنها خرد و کشتاید
که بر دوزخ و بهشت

ذِكْرُ الْمَلِكِ الْمَلِكِ الْمَلِكِ

هر که در دشت و دریا
در دشت و دریا

ذِكْرُ الشَّيْءِ مِنَ الْأَشْيَاءِ وَقَالَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ

هر که شوی از اینها
بیکدم و بیکدم

ذِكْرُ الْوَحْدِ كَثِيرٌ وَالْفُطْرَةُ قَلِيلٌ

ست بسیار یک گفت
کم بود که نزار طاعت کرد

ذِكْرُ الظُّلْمِ فِي طُغْيَانِهِ وَمِنْ كَلَامِهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ

شخص بی راه را به بی راهی
تو را کن که از حق آگاه

ذِكْرُ الْمَوْتِ جَلَاءُ الْقُلُوبِ

هر که در دشت و دریا
بود از یاد هر که صیقل آن

ذِكْرُ الشَّبَابِ حَسْرَةٌ

در جوانی جو را حق پیری
چون شوی پیر هر که نوری

ذِكْرُ الْمَرْءِ فِي الطَّمَعِ وَمِنْ كَلَامِهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ

در طمع زود خواهد کرد و مرد
جان من که در این سر حرف کرد

زَيْنَةُ الْبَاطِنِ خَيْرٌ مِنْ زَيْنَةِ الظَّاهِرِ وَقَالَ

کردن برق بیار آید که پروان بخساق نمای

زَيْنَةُ الْخَيْرِ أَظْلَمُ لِلتَّجْبِيدِ وَقَالَ عَلَيْهِ السَّلَامُ

ویدن دوستان با نازد از زبان دوستی کند آرد

زَيْنَةُ الضَّعْفَاءِ مِنَ التَّوَاضُّعِ وَمِنْ كَلَامِهِ

از کم پیش ضعیف از تواضع بود که پیش از

زَيْنَةُ الرِّجَالِ مَوَازِينُهُمْ وَمِنْ كَلَامِهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ

سبکی که کند خلق از تواضع و پیش از ایشان بی

زَيْنَةُ الْعَافِلِ كَثِيرَةٌ بِابْنِ السَّيْنِ

از او عاقلان و نیکوکاران که پیش از او بی

سُؤَالُكَ بِالذَّنْبِ لَمْ تَعْرِفْهُ وَقَالَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ

سؤال من این جناح سرور تو پسند از کاران برود

سُؤَالُ الْخَلْقِ وَحْشَةٌ لَا خَلَاصَ مِنْهَا

خلق بد و وحشت بی درو که نیاید که خلاصی از آن

سَلَامَةُ الْإِنْسَانِ فِي حِفْظِ اللِّسَانِ

آدمی در سلامت آید اگر او حافظ زبان خود

سُؤَالُ الظَّنِّ مِنَ الْخَيْرِ وَقَالَ عَلَيْهِ السَّلَامُ

از باور و شکی بر آید بدکاران که شود در شکیار

سِيرَةُ الْمُؤْمِنِيِّ عَنْ سِيرَتِهِ وَقَالَ

از نباشد ز راه پرستش پیرش من که میدهد

وَقَالَ عَلَيْهِ السَّلَامُ سَمَوُ الْمُتَزَيِّدِ التَّوَاضُّعِ

رفت قدر اگر موافق در تواضع سزاوار و دلدار

بَابُ الشَّيْنِ شِفَاءُ الْخِجَانِ قِرَاءَةُ الْقُرْآنِ

دال که در پیشگی رسید جان شود خوشتر از آن توان

شَجَّحَ عَنِ الْفَقْرِ مَقْتَبِينَ عَنِ

است چاره تر غیل من از فقر منی برست غنی

شَيْنُ الْعِلْمِ الصِّلَفُ

شر علم پیش از او است اگر شریعت در دست

شَرُّ الْأُمُورِ بَعْدَهَا مِنَ الشَّرِّعِ

از همه کاران بدتر است از بد شرع دور تر است

شَيْنُ الْمَعْرِفَةِ خَيْرٌ مِنْ شَيْنِ الْعَمَلِ وَقَالَ

شر من معرفت بدتر است از کار کردن بد است

شَحَّ الْخَيْلِ عَقُوبَةُ وَمِنْ كَلَامِهِ

دل خنجر پس از است از کار خنجر آرد

شَيْبُكَ لَيْلِيكَ

پیر من از من بدتر است از من بدتر است

شَطُّ الْإِقْتِرَافِ الْكَلْفَةُ

شر از انقباض که بجای آورد از کلفت بدتر است

صِدْقُ الْمَخْجَاةِ

راست گفتن از سخن راست است از سخن راست است

صَدَقَ الْبَدِيحُ فِي الصُّومِ

ترانه بدیح در صوم

صَاحِبُ الْإِقْبَارِ فَشَقَّ الْأَشْرَافَ

صاحب اقبار فشق الاشرف

صَلَاحٌ لِلدِّينِ فِي الْوَدْعِ وَفِي الطَّبْعِ

صلاح در دین و در وادع و در طبع

صَلَّى اللَّيْلُ نَهْائِيهِ النَّهَارِ

صلی لیل نهاییه النهار

صَمَتٌ لِحَالِهِ

صمت در حال

صَلَّى الْفَلَاكُ مِنْ جَانِبِ غَيْرِهِ

صلی الفلاک من جنب غیره

ضِيَاءُ الْفَلَقِ مِنْ كُلِّ الْخَلَالِ

ضیاء الفلق من کل الخلال

ضَمَّ الْقَدْرُ مِنْ كُلِّ حَسَدٍ

ضم قدر من کل حسد

ضَرَبَ اللَّسَارُ أَسَدَ ضَرْبِ السَّمَانِ

ضرب اللسار اسد ضرب السمان

ضَاقَتْ الدُّنْيَا لِلْمَيْتِ الْغَضِيضِ

ضاقت الدنیا للمیت الغضیض

طَوَّعَ لَنَا لَهْلَاهُ لَهْلَاهُ

طووع لانا لهلاه لهلاه

طَائِبٌ وَقْتُ مَرِيقٍ بِاللَّهِ

طایب وقت مریق بالله

ظَالِمٌ بِمَرْصَرٍ نَقَبٌ

ظالم بمرصر نقب

طَوَّعَ لَنَا لَهْلَاهُ بِالْعَسَا

طووع لانا لهلاه بالعسا

طَلَعَتِ الْعَدُوُّ هَلَاكٌ

طلع العدو هلاک

طَلَعَتِ اللَّهُ غَيْبٌ مَقَالٌ

طلع الله غیب مقال

حَرَفُ الظِّلِّ لَطَارُ كَظْلٍ لِلَّهِ

حرف الظل لطار کظل لله

ظَلَمَ الْمُلُوكُ أَفْئِدَةَ الْإِمَامِ عَيْنِ مَقَالٍ

ظلم الملوک افئدة الامام عین مقال

ظَمَاءُ الْمَالِ شَدُّ ظِلِّهِ الْمَاءِ

ظماء المال شد ظلّه الماء

ظُلْمَةُ الظِّلِّ تَظْلِمُ الْأَيَّامَ

ظلمة الظل تظلم الايام

ظَلَّ غَمْرُ الظَّالِمِ قَصِيرٌ قَالَ

سایه غم از ظالم کوتاه شود از غم نیز کسی کوتاه

بَابُ الْحَيْنِ عَشْرُ مَعَانٍ تَكُنْ مَلِكًا

خیزش را از طبع در نگاه داشته است بزرگی که سلطانی

عَدُوٌّ عَاقِلٌ خَيْرٌ مِنْ صَدِيقٍ جَاهِلٍ

عاقبت کرده دشمن جاهل بهتر از دوستی که نادان است

عَلَيْكَ بِالْحِفْظِ وَفِي الْجَمْعِ لِلْكُتُبِ

بر تو باد ای پسر که گیری باید که در جمع کتب در نگاه داشته

عُسْرُ الْأَمْرِ مَقْدَمُهُ الْيُسْرُ

کسارت بودن سختی کهش تادانی که بود آسانی ای آسانی

عَيْنُ الْكَلَامِ تَطْوِيلٌ

در سخن عیب دان درازی آن زبان خلق را بجان هر چه

عُلُوُّ هِمَّتِهِ مِنَ الْإِيمَانِ

شود بلند شدن همت از ایمان همت عالی از عملی بیدار

عَاقِبَةُ الظَّالِمِ وَخَسِيمٌ

ست پایان کار ظالم است که پستیم گس بنزدی پست

بَابُ الْيُسْرِ عِلَالَةُ الْمُتَوَكِّلِينَ

کسی که ای خواهد نمیکند برای که توکل شدی که آن پادشاه

عَمَّةُ الْمَوْتِ أَوْفَرُ مِنْ عَالِمَةِ الْهَوَى

مردن آسان تر است از مردن بود باطن از طبعی که نیست غافل

غَضَبُكَ عَنِ الْحَقِّ قَبِيحٌ

سورگین تاز پند شاد شود بد بود که از حق بخشم روی

غُلَامٌ عَاقِلٌ خَيْرٌ مِنْ شَيْخٍ جَاهِلٍ

انجمن بخت سرور که بود فضل و آگاهی را نادان

غَشَاكَ مِنْ شَخْطِكَ بِالْبَاطِلِ

با تو از قبیح او خیانت کرد که باطل را بر رخسار آورد

عَدَمُكَ مِنْ ذَلِكَ عِلَالُ الْإِسَاءَةِ

با تو هم نبودم سودگی بد بودت که در گسختن بودی کرد

بَابُ الْفَوَائِدِ فِي كُلِّ قَلْبٍ شَغْلٌ قَالَ

دارم در هر محبت او بدل است در هر دل پست کاری

فَخَلَّ الْمَرْءُ بِفَضْلِهِ أَوْ لِيْلَهُ مَفْخَرَةٌ بِأَصْلِهِ قَالَ

اصل نیست و علم چون دریا نفس کردن به علم فضل بود

فَسَدَّتْ نَفْسُهُ عَنْ فِرَاقِهَا قَالَ

مرد جدا شده از دوست و طایفه کرد و از کسبای تو بماند

فَلَمَّا كَفَرَ خَضَعَتْ لِحُكْمِهِ

بر سر دشمنان طغیان کرد که شکست کیست و نشانی

فَانْتَهَزَ مِنْهَا عَنْ شَرِّ نَفْسِهِ

شده غایز بد است آید هر کس از شر نفس خود

فَانْتَهَزَ طَرَفَ الْإِيمَانِ قَالَ

نفسه را گرفت در ایمان شد جوار از سر طبعین

باب القسوة القلبية من الشيع

کشتن کار از بزم غم اراد / بر محزون و زحمت دل کردی

فانك الحريص رصه

هر که از این خسر می شد زود / عاقبت حرم او گشته نادر

قول الحق من الدين وقال

ممن می شنودن از دین آ / منی قول بر پیغمبر است

قوة القلب من صحة الايمان

هر که اهل قوت بود / بود آن از درستی ایمان

قول المرء يخبر عما في قلبه

آن شخص را آنچه در دلست / می گوید کشتن سخن بیان

ليس الشين من العير

فرمان پسر که نذار و زور / داخل زندگانی شش سر

لكل عدوة مصلحة الاعداء الحسود

بر هر عدوت که پنی از غارت / بر خود کشتی دشمنی دشمن آ

لن لقولك حبيب

با من آید بایسته و خوش / آفت شونیش از پیش

ليس سلطان العلم قال

نه جان نماند و نه جا و نوال / بودش پادشاه علم نوال

باب اليمم فانه من شكت

بند و هر که کشتن سپید / هر که خاموش شد ز پرده آ

مجلس العار روضة الجنة

بشنو از قول شاه و اشرف / است این بستان بهشت هر دم

من عقلت جملة طالت مومته

هر که است عت طال / بشنوی غم نمیشود ناله

من كثرت كلامك كثرت ماله

هر که بسیار باشد شکت / بزدنش یابد از زبان بسیار

مشرب العذب من حمر

هر که خوش شرست شیرین / علی بسیار زود بود

محالسة الكرام حصول الكلام

با کریان نشستن ای عاقل / می شود منی سخن حاصل

منقبة المرء تحت لسانه

فضل سر مرد در زبان / میشود نزد عاقلان روشن

محالسة الاحداث مفسدة الدين

ممنشی بر کجی عقلت / دین تریکند زشت عقلت

باب النون تيد المتى في الغنى

هر که آرزوی سیرت / کرد و دامن غنا از دست

نور قبل بالصلوة في الظلم

نماز شب ای کل کشتن / هر که تاریک خویش کن روشن

نور شينك لا تظلمن بالبعصية

عز و حیثیت تباه کن / نور پرده در آن بسیار کن

نَارُ الْقَهْرِ أَحْمَرُ نَارِ جَهَنَّمَ

آتش و تاب خزان و سوزش آن اگر تر از آتش جهنم دان

قَوْلُ الْمُؤْمِنِ فِي قِيَامِ اللَّيْلِ

گفتن مؤمن در شور و شوق دل گرد این از غار شب حاصل

سَيِّئَانِ الْمَوْتِ صَدَاءُ الْقَلْبِ

مرگ را یکرسان بسازد در زان زنگ دل که فزاید

بَابُ الْوَارِثِ لِلْحَسْبِ وَ الْحَسْبُ

دای بر جان حاسبه گزین اگر برده ایم آن چند دلش

وَنَزِيلُ الْمَرْءِ خَلْقُهُ وَ هُوَ خَلْقُهُ

هر که بد خلق و بد لغا باشد اگر بر کس برود رو باشد

صَلَّى الْمَرْءُ خَيْرٌ مِنْ جَلِيسِ السَّوْءِ وَقَالَ

کج تناسی و بخود بودن به کجا همشین به بودن

وَنَزْدُ صِدْقًا الْمَنَازِ الْكِبَرُ مِنْ جِهَةِ وَقَالَ

نیز کردن بخت ای درویش کهنش از ثواب باشد

وَصَبْعُ الْإِحْسَانِ فِي غَيْرِ مَوْضِعٍ ظَلَمَ

یکویی کرد غایت گزین چون نه بر جای خود کنی ستم

وَنَزِيلُ الْمَرْءِ الْإِحْسَانُ

حال آن بسند و نیک به بین اگر مراد است کن آزادان

وَلَا يَتَى الْإِحْقَاقُ بِرَيْعِ الْتَوَالِكِ

همای کا هفت و باسترل زود از غایکی شود مسند

وَالْأَكْ مِنْ لَمْعٍ عِلَاقَ

دوستی با تو میکند آن مرد اگر تو ایست دشمنی و نکرد

بَابُ الْمَرْءِ بِقَدْرِ مِمَّةٍ

شخص با چون کرد طبعیت و تو غم آدم نه در عمت او

هَاتِ مَلْعَنُوكَ يَعْرِفُ رَبِّ

آنچه پشت بر روی کس آشناسند دردت بهمان

مَرْكَ مِنْ نَفْسِكَ أَنْفَعُ مِنْ مَرْكَ عَنِ الْ

از شک نش خود چه سپیدی به کجا از پیشش بگریزی

مَنِهَا تَنْفِصُ الْعَدُوَّ

دشمن از دشت گشت نه بدو بهایش نصیحتش شنو

تَمَّ السَّعِيدُ آخِرُهُ وَ تَمَّ الشَّقِيُّ دُنْيَاهُ

نیکبخت در غم سپید است بدبخت در پی دُش

بَابُ الْإِثْمِ الْإِثْمُ لِلْقَانِعِ

مرد کو قافست غم غمزد انکوشش و کس زار و بند

لَا إِيمَانَ لِمَنْ لَا أَمَانَةَ لَهُ وَقَالَ

تا زبانت ایمان و ایمان اگر نیست این ندارد آن

لَا دِينَ لِمَنْ لَا مَرْقَةَ لَهُ وَ مَرْكَ لَا مَرْ

هر که در ذات او مروت نیست پایزدین او بخت نیست

لَا وَفَاءَ لِلْمَرْءِ

از زبانت کرد وفا طبع داری دانه در روی شک می گاری

لاف قرا لبقا قل

هر که از عقل یافت او سپید گشت باد فزود و رو سپید

باب الیاء یأیتک ما قد دلک

تو خواهی رسید بی ترس از بد و نیک هر چه شد

لینعد الخیر صاحب السعید

هر که شک شود سپید چون صاب شود بد و نیک

یزید الصدق فی العین

صدوق سزاوار از کند اگر او بسیر نیاز کند

یسود المرقوم بالاحسان الیه

هر که نیکی محال فریست از کرد از بیشتر باز کرد ایشان کرد

یا نزل القلب راحة النفس

هر که در میانش زنجیری دل نزل یافت راحتی حاصل

یا من الخائف اذا وصل واخا قد

تو ای ترسناک چون رسیدی از آشنای تر

یسیر انما الضیور الی مراد

در صبر هر که پا نهاد بر ساقا خوش خدا براد

در بلا صدر را که تو صبر کنی

هر چه گشت از قوت تو چرخ

بنشین و ز غم دوری کنی

پای تو در امن صبر کنی

سال تاریخ نظم این کوثر

در دست از جوت رسول خدا

هر که این را بصدق دریا

یا ای کیه بنی زنج بر تل

صدور را حشر کن بآل رسول

شرح سوره الاحقاف	
سپید و کار خنجر	خالق و رازق و علی و کبیر
توابع بنم و درویش	از نهایت برین و شش ازیش
آن خدایی که نظم عالم کرد	علم و ساینس آدم کرد
بعد از خدا و در تمام	میز پستم بقدر ای تمام
آن رسولی که اصل موجودیت	نام او احدیت و محمودیت
ماه راد و شتی ز طلت او	شاه را سروری ز دولت او
سند زاران عجت و سیکو	
بر روانش که ست اصل جیات	

بر روی و آل باد و بر یاران	درست کرد کار چون باران
و صف یاران و دوستان	بگر کنش نیز سپید بخدا
خامنه شای که گنج من غنیت	خسرت علم و منج غنیت
منی بلای و کان و کاست	این عظم رسول شیر خدا
در خیبر جزا و گشتی نداشت	
جان من جان من خدایش داد	
شهر علم رسول را باست	جسم را جان و چشم را با
سعد طینی را بر وقت رحلت بود	ازو با صحاب کرد و این زمره

ی دوم زین جهان بنده خدا	ای که دارم دو چیز بجز خدا
مصحف و قدرت آوازی	
روی ازین آوازیان کرد اسپد	
صدر ازین مرد و تا نزاری	ران کرین مرد و برده خواهی
عمر اصف در قرآن کن	و کر آل و دعای سلطان کن
ذو الجلال بنیض لم یزیت	بکمال غایت ازیت
بجیبی که بر کزیده است	عظم خاص و آفریده است
بکلام مستقیم و آیت آن	
معانی نه نهایت آن	
که کرد و در پادشاه جهان	از بیسیع حوادث دوران

دولت و عمر و عدلش افزون کن	بیکر دشمنان او خون کن
گر چه با شد زبان بنده نام	
خدا خودیش ازین بنیدانم	
صفت دارالاسلم بغداد	
خاک بنده ادمکن شند	در دولت سرای شیر خدا
سبب ادب و اقطا	خلوت صوفیان توان
کر چه ویرانه است پر گنج	
آب او خوش تر از شربت	
سبب نظم کتاب	
بودم از جو روزگار غول	در عظم کار و بار نامعقول

